

liggende sporen, $12,0-14,3 \times 2,8-3,5 \mu$, die opvallend smal en bovendien aan één kant wat afgeplat of zelfs ingebogen waren. Met de Geoglossaceae-tabel (W.M. 52) komt men dan vrij gemakkelijk uit op *Heyderia abietis* (Fr.) Weinm. op grond van de sporematen, maar vooral ook van de verschillen in steel en hoed. De makroskopische kenmerken waren als volgt: "hoed" min of meer spits, kegelvormig, gerimpeld, geelbruin tot lederkleurig, scherp afgescheiden van de steel en 0,5-1 cm groot; steel donkerbruin, waterig, ongeveer glad, ± 1 mm dik en 1-2 cm lang.

Veertien dagen later zijn mijn vrouw en ik nog eens teruggegaan naar het Robbenoordbos en hebben van dezelfde vindplaats, waar nog vrij veel exemplaren stonden, wat materiaal verzameld en opgestuurd naar Leiden. De bevestiging kwam reeds na enkele dagen, met de waarschuwing erbij, dat *Heyderia abietis* de auteursnaam (Fr.) Weinm. krijgt en niet (Fr.) Link zoals in W.M. 52 vermeld, aangezien Weinman de namen juist iets eerder (1826) combineerde dan Link (1833).

Literatuur:

1. Maas Geesteranus, R.A. (1964). De fungi van Nederland -
1. Geoglossaceae aardtongen. - Wetensch. meded. K.N.N.V. nr. 52.

"PUSTULARIA" PATAVINA, EEN NIEUWE SOORT VOOR NEDERLAND

J. Geesink

Javastraat 17
Den Helder

Schelpenpaadjes veroorzaken een verstoring van het milieu, en juist de overgang - gradiënt - naar de bestaande toestand geeft vele plantesoorten gelegenheid zich daar te ontwikkelen. De kalkrijkdom en het voorkomen van mossen op die gradiënt geeft ook paddestoelen, die hieraan zijn gebonden, een goede bestaanskans.

Bij Appelscha, zure, arme bosgrond, zijn nogal wat schelpenfietspaden aangelegd, die ik dan ook regelmatig naar meestal

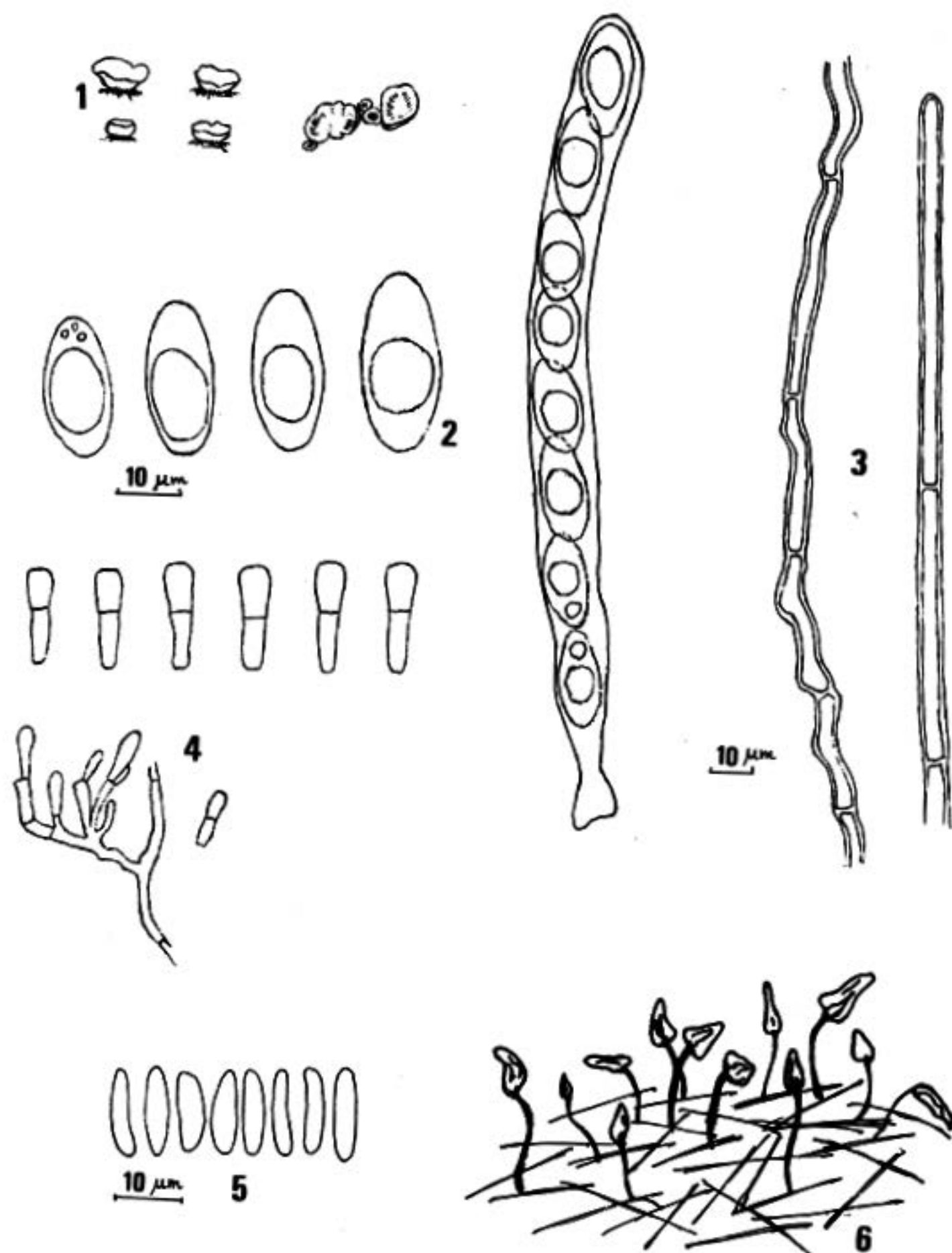

Fig. 1-4 *Pustularia patavina*
 Fig. 5-6 *Heyderia abietis*

klein spul afzoek. Zo ook op de ochtend van 29 september 1973.

Ik had er reeds de aanwezigheid van *Pustulina cupularis* (L. ex Fr.) Eckbl. vastgesteld, en ook een klein, oranje disco'tje, *Pulvinula constellatio* (Berk. & Br.) Boud., mijn derde vindplaats in die buurt, steeds langs schelpenpaadjes in het mos, heb ik daar aangetroffen.

Maar ik vond toen ook nog kleine, bleke, lichtbruine, zittende bekerzwammetjes, die ik nog niet kende.

Ze kwamen als ongeveer 2 mm grote bolletjes te voorschijn met een opening in het midden, die zich van napvormig met gekartelde rand tot bijna platte schotelvormige apothecia ontwikkelden, met een doorsnede van 6-8 mm (fig. 1). Het receptaculum was lichtbruin (koffie-verkeerd) en het hymenium had bijna dezelfde kleur maar dan ietsje meer oranje. Ze waren moeilijk uit de grond te wippen, waarbij veel zand meekwam. Bij het drogen werd het hymenium oranje. Ze groeiden in groepjes van tien tot twintig exemplaren.

De asci waren 200-255 x 20 μ , niet amyloïed. De paraphysen (3,5-6 μ dik), vaak aan de top iets gekromd en een weinig verdikt tot 6-7 μ , werden in Melzer niet groen. De sporen waren glad, 22-24 x 9-10 μ , meestal met twee oliedruppels in jong stadium, later samenvloeiend tot één grote in rijpe toestand (fig. 2).

Aan het midden van de onderkant van de apothecia waren hyaliene, iets dikwandige, lange, rechte en zwak-bochtige, gesepteerde haren te vinden met een stompe punt (fig. 3).

Met het bekende werk van Maas Geesteranus (5-6) determinerend kon ik zelfs niet zeker tot een geslacht komen. *Sepultaria* was volgens mij nog het meest waarschijnlijk, hoewel dit genus bruine, bochtige haren over de gehele onderzijde moet hebben. Ook *Pustulina* kwam in aanmerking, maar dit genus heeft juist geen haren.

Dat ik iets bijzonders had gevonden, stond wel vast en het leek mij daarom verstandig, vers materiaal naar het Rijksherbarium te zenden om opheldering te vragen.

De Heer Maas Geesteranus schreef mij terug, dat ik maar liefst een nieuwe soort voor Nederland had aangetroffen, n.l. *Pustularia patavina* (Cooke & Sacc.) Boud.

Het geslacht *Pustularia* hoort (volgens Eckblad 6: 2) eigenlijk *Pustulina* te heten, maar daar hij *P. patavina* niet in zijn herziening heeft opgenomen, moeten wij formeel nog de naam "*Pustularia*" blijven gebruiken.

Sepultaria verschilt van *Pustulina* door de aanvankelijk gesloten en ondergrondse apothecia, het ontbreken van een gekartelde rand en door zijn haren, die bruin en kronkelig zijn.

De Heer Maas Geesteranus schreef me echter wél, dat het onderscheid tussen deze twee genera "nu wel erg moeilijk" wordt.

Omdat *P. patavina* nog niet uit Nederland bekend was, is zij niet door Maas Geesteranus in *Pezizales* II deel I opgenomen. Ook

Moser noemt haar niet in zijn Ascomyceten-deel, waaruit voorzichtig de gevolgtrekking kan getrokken worden, dat deze fungus in Duitsland nog niet is aangetroffen. In het enige uitvoerige werk over Ascomyceten, voor de "gewone" mycoloog toegankelijk (British Ascomycetes (3: 28) wordt slechts het bestaan van de soort aangegeven.

Migula (8: 1017) beschreef hem als *Peziza*-soort, echter met veel grotere sporen, die hij spoelvormig noemde, waardoor ik met zijn tabel vastliep.

Op het Rijksherbarium werd ik in de gelegenheid gesteld, meer over deze soort na te slaan. Madame le Gal (4: 213) gaf er een beschrijving van, die met mijn vondst goed overeenkomt. Zij schreef, dat het receptaculum "très apprimé sur le sol" groeit, wat een aanduiding is, dat ook zij vond, dat de vruchtlichamen op een of andere manier vast aan de grond verbonden waren.

Maar Boudier (1: pl. 340) is de enige, die de haren aan de voet van het receptaculum duidelijk heeft weergegeven. Hij tekende ze echter te kort, maar wel zo, dat te zien is, dat ze uit het vruchtlichaam ontspringen. Kleur, maat en vorm waren gelijk aan die van mijn exemplaren. Zijn sporematen evenwel waren groter, n.l. $24-26 \times 10-13 \mu$.

Het was al bekend van Boudier, dat hij steeds te grote maten opgaf. Het is interessant te weten, dat van Brummelen (2: 233-236) in het British Museum toevallig een brief van Boudier heeft gevonden, waarin hij verklaarde hoe hij sporen mat. Hij tekende de sporen en met behulp van een meetlatje met een schaalverdeling aangepast aan de vergroting van zijn mikroskoop nam hij de maten van de sporen op. Tot 1885 kwamen die maten in zijn beschrijvingen met zijn tekeningen overeen; daarna heeft Boudier fouten in zijn werkwijze gemaakt, waardoor sinds die tijd zijn opgaven van de sporematen ongeveer 10% te groot werden.

In de mikroskopische preparaten van mijn *P. patavina* nam ik behalve ascosporen nog iets anders waar, zo konstant en duidelijk, dat dit niet genegeerd mag worden. Ik vond n.l. vrij grote aantallen konidiën, die niet van de fungus zelf afkomstig waren. Ook een enkele konidiofoor was te vinden (fig. 4). Bij navraag bij het C.B.S. te Baarn schreef de Heer van der Aa mij, dat dit genre Imperfekte fungi tot nu toe in het genus *Dactylaria* ondergebracht wordt. Dit geslacht moet nog uitputtend bewerkt worden, waarbij het in kleinere genera opgesplitst zal moeten worden (7: 195). Paden (10: 410) schreef, dat hij noch anderen bij soorten van het genus *Pustulina* imperfekte stadia in reinkultuur heeft kunnen verkrijgen. Er is nog zo weinig over bekend, dat we deze onbekende soort van *Dactylaria* dan ook als een grondschimmel dienen op te vatten, die heel misschien een voorkeur voor *Pezizales* als substraat zou kunnen hebben.

In ieder geval heeft het afstruinen van schelpenpaadjes, nog

geïnteresseerde lezer, maar weer een nieuwe soort voor Nederland opgeleverd.

Summary:

Pustularia patavina (Cooke & Sacc.) Boud. is reported for the first time in the Netherlands. The fungus occurs in swarms at the border of a shell-path on acid forest-soil. At the base of the apothecia an Imperfect fungus, belonging to the genus *Dactylaria* s.l. was found.

Literatuur:

1. Boudier, E. (1905-1910). *Icones mycologicae*. Deel 2 en 4. Paris.
2. Van Brummelen, J. (1969). Clues for the determination of the spore-sizes in Boudier's illustrated publications. - *Persoonia* 5: 233-236.
3. Dennis, R.W.G. (1968). *British Ascomycetes*. 2de ed. Lehre.
4. Le Gal, M. (1937). *Florule mycologique des Bois de la Grange et de l'Etoile*. - *Revue de Mycologie* 2: 197-222.
- 5-6. Maas Geesteranus, R.A. (1967 en 1969). *De fungi van Nederland, II Pezizales*, deel I en II. - *Wetenschappelijke Mededelingen van de K.N.N.V.*: 69 en 80.
7. Malla, D.S. & Gams, W. (1971). *Dactylaria lanosa*, a new species from the root surface of *Picea abies*. - *Persoonia* 6: 193-196.
8. Migula, W. (1913). *Kryptogamen-Flora*. Band III, Pilze. 3. Teil. 2. Abteilung. Ascomycetes. Gera.
9. Moser, M. (1963). *Kleine Kryptogamenflora*, Band IIa, Ascomyceten. Stuttgart.
10. Paden, J.W. (1972). Imperfect states and the taxonomy of the Pezizales. - *Persoonia* 6, Part 4: 405-414.

=====